

UBND THÀNH PHỐ THANH HÓA
TRƯỜNG THCS TRẦN MAI NINH
ĐỀ CHÍNH THỨC

ĐỀ KIỂM TRA ĐÁNH GIÁ NĂNG LỰC
TUYỂN SINH VÀO LỚP 6 NĂM HỌC 2025-2026
MÔN: TIẾNG VIỆT

Thời gian: 40 phút, không kể thời gian phát đề

Phần I. Trắc nghiệm:

Câu 1 (1.0 điểm). Dấu câu nào có thể thay thế cho từ "và" trong câu văn: "Những dải mây xám bạc đang trôi về cuối trời và đàn chim hoảng hốt tìm đường trở về tổ."?

- A. dấu phẩy
- B. dấu hai chấm
- C. dấu gạch ngang
- D. dấu ngoặc kép

Câu 2 (1.0 điểm). Trong câu "Thơ là tiếng nói của tâm hồn", tiếng "tâm" không cùng nhóm nghĩa với tiếng "tâm" nào trong các từ sau?

- A. tâm trí
- B. tâm điểm
- C. thâm tâm
- D. tâm trạng

Câu 3 (1.0 điểm). Câu nào dưới đây có từ "bà" là đại từ?

- A. Cả cuộc đời bà luôn vì con cháu.
- B. Bà ơi! Cháu rất nhớ bà!
- C. Bà tôi năm nay đã 80 tuổi.
- D. Hè này, tôi sẽ về thăm bà ngoại.

Câu 4 (1.0 điểm). Các câu văn trong đoạn: "Dáng tre vươn mộc mạc, màu tre tươi nhũn nhặn. Rồi tre lớn lên, cứng cáp, dẻo dai, vững chắc. Tre trông thanh cao, giản dị, chí khí như người." (Thép Mới) được liên kết với nhau bằng cách nào?

- A. Bằng từ ngữ nối, từ ngữ thay thế.
- B. Bằng từ ngữ thay thế, lặp từ ngữ.
- C. Bằng từ ngữ nối, lặp từ ngữ.
- D. Bằng từ ngữ nối, từ ngữ thay thế và lặp từ ngữ.

Phần II. Tự luận:

Câu 5 (1.0 điểm). Xác định thành phần câu và cho biết câu sau thuộc kiểu câu gì (xét theo cấu tạo)?

Giữa đất trời rộn ràng sắc đỏ, vang lên khúc khải hoàn của ngày toàn thắng 30 tháng Tư, mỗi trái tim Việt Nam trào dâng niềm tự hào và lòng biết ơn sâu sắc.

Câu 6 (2.0 điểm). Trong bài "Chợ Tết", nhà thơ Đoàn Văn Cừ viết:

“Bà cụ lão bán hàng bên miếu cổ,

Nước thời gian gội tóc trắng phau phau”

a. Từ “gội” trong câu thơ trên được dùng theo nghĩa gốc hay nghĩa chuyển?

b. Chỉ ra cái hay trong cách dùng từ “gội” ở câu thơ trên.

Câu 7 (2.0 điểm). Em hãy lựa chọn và ghi lại 1 từ ngữ phù hợp nhất trong ngoặc đơn để điền vào chỗ chấm được đánh số trong đoạn văn sau:

Ngoài vườn, nắng đẹp (1....) (vô ngần, vô vàn, vô tận). Khung cửa sổ xanh cắt lên vườn chuối một bức tranh mùa hạ nên thơ. Nắng sưởi trên tàu chuối xanh non, chỗ xanh trong, chỗ (2....) (óng, óng ánh, láng bóng) như mạ bạc, (3....) (soi, rọi, phản chiếu) lên trần bếp một thứ ánh sáng rất (4....) (dịu, dịu dàng, dịu dịu), xanh mướt. Một con chim nào hót lãnh lót trong rừng cao su xa xa rồi lại im lặng.

(Theo Trần Cư)

Câu 8 (2.0 điểm). Đoạn văn dưới đây đã dùng không đúng từ để liên kết câu. Em hãy chỉ rõ lỗi sai và sửa lại từ sai đó cho đúng:

Ngày mai, lớp chúng tôi đi trải nghiệm ở đồi C4 - Hàm Rồng. Theo kế hoạch, chúng tôi sẽ có mặt ở đây lúc 8 giờ sáng để nghe hướng dẫn viên giới thiệu chung trước khi vào tham quan từng khu vực.

Câu 9 (3.0 điểm). Xác định biện pháp nghệ thuật trong bài thơ sau và nêu tác dụng của biện pháp nghệ thuật đó. (Viết dưới dạng đoạn văn khoảng 5 dòng)

Gió

Gió ở rất xa, rất rất xa,

Gió thích chơi thân với mọi nhà

Gió cù khe khẽ anh mèo mướp

Rủ đàn ong mật đến thăm hoa.

Gió đưa những cánh điều bay bổng

Gió ru cái ngủ đến là đà

Hình như gió cũng thèm ăn quả

Hết trèo cây bưởi lại trèo na....

(Ngô Văn Phú)

Câu 10 (6.0 điểm). Nhà thơ Xuân Quỳnh viết về mùa hạ:

“Đó là mùa của tiếng chim reo

Trời xanh biếc, nắng tràn trên khắp ngả....”

Mùa hạ thật tuyệt! Đó là mùa của âm thanh rộn rã, mùa của vạn vật rực rỡ, tươi sáng dưới ánh mặt trời,... Em hãy đóng vai Mặt Trời, miêu tả vẻ đẹp mùa hè cùng những cảm xúc khi hè đến. (Viết dưới dạng đoạn văn khoảng 15 dòng)

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

Phần I. Trắc nghiệm:

Câu 1 (1.0 điểm). Dấu câu nào có thể thay thế cho từ "và" trong câu văn: "*Những dải mây xám bạc đang trôi về cuối trời và đàn chim hoảng hốt tìm đường trở về tổ.*"?

- A. dấu phẩy
- B. dấu hai chấm
- C. dấu gạch ngang
- D. dấu ngoặc kép

Phương pháp giải:

Em dựa vào tác dụng của các dấu câu để thay thế cho từ “và”.

Lời giải chi tiết:

Dấu phẩy có thể thay thế cho từ "và" trong câu văn: "*Những dải mây xám bạc đang trôi về cuối trời và đàn chim hoảng hốt tìm đường trở về tổ.*"

Đáp án A.

Câu 2 (1.0 điểm). Trong câu "*Thơ là tiếng nói của tâm hồn*", tiếng "tâm" không cùng nhóm nghĩa với tiếng "tâm" nào trong các từ sau?

- A. tâm trí
- B. tâm điểm
- C. thâm tâm
- D. tâm trạng

Phương pháp giải:

Em giải nghĩa tiếng “tâm” trng câu để xác định từ không cùng nhóm nghĩa.

Lời giải chi tiết:

Trong câu "*Thơ là tiếng nói của tâm hồn*", tiếng "tâm" không cùng nhóm nghĩa với tiếng "tâm" trong từ “tâm điểm”.

“tâm” trong “tâm hồn” ý chỉ tâm tư, tình cảm của con người.

“tâm” trong “tâm điểm” ý chỉ điểm chính, điểm trọng tâm.

Đáp án B.

Câu 3 (1.0 điểm). Câu nào dưới đây có từ "bà" là đại từ?

- A. Cả cuộc đời bà luôn vì con cháu.

- B. Bà ơi! Cháu rất nhớ bà!
C. Bà tôi năm nay đã 80 tuổi.
D. Hè này, tôi sẽ về thăm bà ngoại.

Phương pháp giải:

Em nhớ lại đặc điểm của đại từ.

Lời giải chi tiết:

Câu “Bà ơi! Cháu rất nhớ bà!” có từ “bà” là đại từ xưng hô.

Đáp án B.

Câu 4 (1.0 điểm). Các câu văn trong đoạn: “*Dáng tre vươn mộc mạc, màu tre tươi nhũn nhặn. Rồi tre lớn lên, cứng cáp, dẻo dai, vững chắc. Tre trông thanh cao, giản dị, chí khí như người.*” (Thép Mới) được liên kết với nhau bằng cách nào?

- A. Bằng từ ngữ nói, từ ngữ thay thế.
B. Bằng từ ngữ thay thế, lặp từ ngữ.
C. Bằng từ ngữ nói, lặp từ ngữ.
D. Bằng từ ngữ nói, từ ngữ thay thế và lặp từ ngữ.

Phương pháp giải:

Em dựa vào các từ ngữ thể hiện phép liên kết để xác định.

Lời giải chi tiết:

Các câu trong đoạn văn được liên kết với nhau bằng từ ngữ nói “rồi” và lặp từ ngữ “tre”.

Đáp án C.

Phần II. Tự luận:

Câu 5 (1.0 điểm). Xác định thành phần câu và cho biết câu sau thuộc kiểu câu gì (xét theo cấu tạo)?

Giữa đất trời rộn ràng sắc đỏ, vang lên khúc khải hoàn của ngày toàn thắng 30 tháng Tư, mỗi trái tim Việt Nam trào dâng niềm tự hào và lòng biết ơn sâu sắc.

Phương pháp giải:

Em xác định các thành phần trạng ngữ, chủ ngữ, vị ngữ trong câu.

Lời giải chi tiết:

Giữa đất trời rộn ràng sắc đỏ (TN), vang lên (VN1) / khúc khải hoàn của ngày toàn thắng 30 tháng Tư (CN1), mỗi trái tim Việt Nam (CN2) / trào dâng niềm tự hào và lòng biết ơn sâu sắc (VN2).

Câu trên có 2 cụm chủ vị nên đây là câu ghép.

Câu 6 (2.0 điểm). Trong bài "Chợ Tết", nhà thơ Đoàn Văn Cừ viết:

*"Bà cụ lão bán hàng bên miếu cổ,
Nước thời gian gội tóc trắng phau phau"*

- Từ "gội" trong câu thơ trên được dùng theo nghĩa gốc hay nghĩa chuyển?
- Chỉ ra cái hay trong cách dùng từ "gội" ở câu thơ trên.

Phương pháp giải:

- Em giải nghĩa từ "gội" để xác định nghĩa gốc hay nghĩa chuyển.
- Từ "gội" trong câu gợi lên những liên tưởng gì.

Lời giải chi tiết:

- Từ "gội" được dùng theo nghĩa chuyển, mang nghĩa là trôi qua, trải qua.
- Qua cách dùng từ "gội" và diễn đạt của nhà thơ, thời gian hiện lên sống động tựa như một dòng nước gội lên đầu bà cụ, khiến mái tóc đã trắng phau phau, minh chứng cho tuổi tác, cho sức mạnh của thời gian.

Câu 7 (2.0 điểm). Em hãy lựa chọn và ghi lại 1 từ ngữ phù hợp nhất trong ngoặc đơn để điền vào chỗ chấm được đánh số trong đoạn văn sau:

Ngoài vườn, nắng đẹp (1....) (vô ngần, vô vàn, vô tận). Khung cửa sổ xanh cắt lên vườn chuối một bức tranh mùa hạ nên thơ. Nắng sưởi trên tàu chuối xanh non, chỗ xanh trong, chỗ (2....) (óng, óng ánh, láng bóng) như mạ bạc, (3....) (soi, rọi, phản chiếu) lên trần bếp một thứ ánh sáng rất (4....) (dịu, dịu dàng, dịu dịu), xanh mướt. Một con chim nào hót lạnh lốt trong rừng cao su xa xa rồi lại im lặng.

(Theo Trần Cừ)

Phương pháp giải:

Em dựa vào nội dung câu để chọn từ thích hợp.

Lời giải chi tiết:

Ngoài vườn, nắng đẹp (1....) **vô ngần**. Khung cửa sổ xanh cắt lên vườn chuối một bức tranh mùa hạ nên thơ. Nắng sưởi trên tàu chuối xanh non, chỗ xanh trong, chỗ (2....) **óng ánh** như mạ bạc, (3....) **phản chiếu** lên trần bếp một thứ ánh sáng rất (4....) **dịu dịu**, xanh mướt. Một con chim nào hót lạnh lốt trong rừng cao su xa xa rồi lại im lặng.

Câu 8 (2.0 điểm). Đoạn văn dưới đây đã dùng không đúng từ để liên kết câu. Em hãy chỉ rõ lỗi sai và sửa lại từ sai đó cho đúng:

Ngày mai, lớp chúng tôi đi trải nghiệm ở đồi C4 - Hàm Rồng. Theo kế hoạch, chúng tôi sẽ có mặt ở đây lúc 8 giờ sáng để nghe hướng dẫn viên giới thiệu chung trước khi vào tham quan từng khu vực.

Phương pháp giải:

Em xác định phép liên kết câu rồi phát hiện lỗi sai và sửa lại cho đúng.

Lời giải chi tiết:

Hai câu văn trên đã liên kết với nhau bằng cách thay thế từ ngữ. Từ “đây” thay thế cho cụm từ “đồi C4 - Hàm Rồng” được dùng không đúng. Sửa từ “đây” thành từ “đó” sẽ phù hợp với ý nghĩa, nội dung của câu.

Câu 9 (3.0 điểm). Xác định biện pháp nghệ thuật trong bài thơ sau và nêu tác dụng của biện pháp nghệ thuật đó. (Viết dưới dạng đoạn văn khoảng 5 dòng)

Gió

Gió ở rất xa, rất rất xa,
Gió thích chơi thân với mọi nhà
Gió cù khe khẽ anh mèo mướp
Rủ đàn ong mật đến thăm hoa.
Gió đưa những cánh diều bay bổng
Gió ru cái ngủ đến là đà
Hình như gió cũng thèm ăn quả
Hết trèo cây buồm lại trèo na....

(Ngô Văn Phú)

Phương pháp giải:

Em dựa vào từ ngữ, hình ảnh để xác định biện pháp nghệ thuật và tác dụng biện pháp ấy.

Lời giải chi tiết:

Trong bài thơ “Gió” của Ngô Văn Phú, tác giả đã sử dụng biện pháp nhân hóa để miêu tả gió một cách thân thiện và gần gũi. Gió có những hành động của con người : "thích chơi thân" , "cù khe khẽ" , "rủ" , "ru" , "thèm ăn quả" , "trèo cây" . Nhờ đó, hình ảnh gió như được thổi hồn, bỗng trở nên sống động, gần gũi hơn qua góc nhìn đượm màu đáng yêu, thân thiện tựa như một đứa trẻ mang lại sự hồn nhiên, tươi vui cho bài thơ.

Câu 10 (6.0 điểm). Nhà thơ Xuân Quỳnh viết về mùa hạ:

“Đó là mùa của tiếng chim reo
Trời xanh biếc, nắng tràn trên khắp ngả....”

Mùa hạ thật tuyệt! Đó là mùa của âm thanh rộn rã, mùa của vạn vật rực rỡ, tươi sáng dưới ánh mặt trời,... Em hãy đóng vai Mặt Trời, miêu tả vẻ đẹp mùa hè cùng những cảm xúc khi hè đến. (Viết dưới dạng đoạn văn khoảng 15 dòng)

Phương pháp giải:

Em đọc kĩ đề bài, xác định nội dung và hình thức của đoạn văn:

- Nội dung:

- Mở đoạn: Giới thiệu vai trò Mặt Trời và cảm nhận chung về mùa hè.
 - Thân đoạn:
 - + Miêu tả cảnh sắc mùa hè: bầu trời xanh, nắng vàng, cây cối, hoa lá, dòng sông, tiếng chim...
 - + Cảm xúc của Mặt Trời: vui vẻ, tự hào khi mang ánh sáng, đôi khi nghịch ngợm (nắng nóng).
 - Kết đoạn: Khẳng định vai trò của Mặt Trời và tình yêu với mùa hè.
- Hình thức: đảm bảo hình thức của một đoạn văn, bố cục rõ ràng.

Lời giải chi tiết:

Bài tham khảo:

Tôi là Mặt Trời, người mang ánh sáng và hơi ấm đến vạn vật. Mỗi khi mùa hạ gõ cửa, lòng tôi lại rộn ràng một niềm hân hoan khó tả. Từ trên cao nhìn xuống, tôi thấy cả thế gian bừng tỉnh trong sắc màu rực rỡ nhất. Những tia nắng vàng óng ả của tôi trải dài khắp muôn nơi, đánh thức vạn vật sau giấc ngủ dài, khiến cỏ cây xanh tươi mơn mớn, hoa lá đua nhau khoe sắc thắm. Tiếng chim hót líu lo từ những vòm cây xanh biếc, tiếng ve kêu râm ran như một bản giao hưởng bất tận, hòa cùng tiếng cười giòn tan của trẻ thơ nô đùa dưới sân trường. Nhưng đôi khi, tôi cũng nghịch ngợm, khiến không khí nóng bức, làm mồ hôi ướt đầm trên trán con người. Dầu vậy, tôi hạnh phúc khi thấy mùa hạ rộn ràng, bởi đó là mùa của sự sống, của niềm vui, và của những sắc màu rực rỡ nhất mà tôi được chứng kiến. Tôi tự hào là ngọn lửa thấp sáng mùa hè, mang đến sức sống mãnh liệt cho muôn loài.